

UNITÁRIUS ÉLET

XLIX. évfolyam 6. szám

1995. június

PÜNKÖSD

*„Nem tudjátok-e, hogy ti Isten temploma vagytok,
és az Isten lelke lakozik bennetek?
1. Korintus 3;16.)*

Az Unitárius Káta – ami az egyház félhivatalos kiadványának számít és amiből a konfirmáló fiatalokat szoktuk felkészíteni – az ünnepek felsorolásánál azt írja, hogy áldozócsüdtörtök a tanítványok öntudatra ébredésének, pünkösd a lélek diadalának és az egyház megalakulásának ünnepe. Jó tudni, hogy áldozócsüdtörtök húsvétól 40 napra, pünkösd ettől 10 napra esik. Mint a fentiekből kitűnik, a pünkösd ünnepének kettős jelentősége van. Lássuk ezeket külön-külön.

A lélek diadalát ünnepeljük pünkösdkor. A bibliai hagyomány csodálatos hangulatot teremt az első pünkösd leírásakor. Úgy mond kettős tüzes nyelvek szálltak az apostolokra, és ők a jeruzsálemi népekhez saját nyelvükön szóltak.

Ebből a leírásból keletkezett a Szentháromság harmadik személyének, a Szentháromság dogmájának a megalkotása a 381. évi Konstantinápolyi zsinaton.

Ugyancsak a Kátéban olvashatjuk: „Mi unitáriusok a Szentháromságot nem tanítjuk, mert Istent mind lényegében, mind személyében osztatlan egynek hisszük.

Úgy tűnik, hogy a kereszténység egy része ma sem tudja kellőképpen méltányolni a szentlélek fogalmát, mert azzal, hogy a Szentháromság dogmájába harmadiknak felvette, és személynek nyilvánította, arról tett bizonyosságot, hogy a keresztény vallásos gondolkodásnak ezt a központi jelentőségű tényezőjét nem tudta mélységes, tisztán szellemi értelemben megragadni. Talán a bibliai hagyomány következtében mi, unitáriusok is némelykor úgy beszélünk a szentlélekről, mintha valami egészen különálló dolog volna. Pedig ez a fogalom – írja Varga Béla hittanában – a legfontosabb mindazok között, amelyek a kereszténység termékeny mezéjén felsarjadtak. A keresztény vallás tisztán belső szellemi természete jut benne tökéletes kifejezésre. Mert amit a szentlélek hatásán tevékenységnek értünk, az nem egyéb, mint Istennek közvetlen hatása mireánk. A kijelentés alapján csak közvetve ismerjük meg Istent, de a szentlélek hatása folytán közvetlen kapcsolatba kerülünk vele. Szentábrahám szerint a szentlélek Istennek amaz ereje, amely által Isten megszenteli az ő híveit. A szentlélek hatásának eredménye tehát *lelki megszentelődés*, ami a keresztény vallás lényege. Német szerző - Wilhelm Hermann - írja, hogy a szentlélek nem egyéb, mint a reánk ható élő Isten.

Borbély István; A mai unitárius hitelvek c. munkájában idézi Dávid Ferenc megállapítását, mely szerint Istennek igéje tulajdonképpen nem más, mint maga a beszélő Isten, s a szentlélek annyi, mint Istennek ereje és hatalma. Az egyes embert a szentlé-

lek újjászüli, új emberré teszi. Ez az újjászületés a lelki kereszténység nélkülözhetetlen feltétele. Az újjászületés által részeseivé válunk Isten életének. *Valódi szellemi folyamat*. Magasabb életünk törekvése az Isten szentségének és tisztaságának eléréséhez, amikor a megszállottság delejes erejét érezzük magunkban Istenhez való közeledésünk tudatában. A szentlélek nem fordul el a világtól és nem becsüli le az emberi lélek isteni adományát, hanem fölemeli tisztultabb légkörbe. Építő és új életet teremtő valóság.

De pünkösd az egyház megalakulásának is ünnepe. Jézus halála után a Tanítványok néhány hétig visszavonultan éltek – s mikor színre léptek, olyan vonzó erővel beszéltek, hogy a soknemzetiségű Jeruzsálemben mindenki megértette őket, s mintegy háromszáz megkeresztelkedtek. Innen indult el az a folyamat, melyből a kereszténység kialakult. Ma úgy tűnik, hogy a nép nemcsak Róma dominanciájától, hanem a zsidó főpapság és a farizeusság elnyomásától is szabadulni akart. Ma úgy mondanánk, hogy egyfajta polgári elégedetlenség is elősegítette a kereszténység elterjedését. Kisebb-nagyobb közösségek alakultak, s ezek igyekeztek függetleníteni Rómától és a Zsidófőpapi uralom alól is.

A szentlélek közösséget teremtő erő is. Ha arról beszélünk, hogy a szentlélek az isteninek és az emberinek az összetalálkozása, egyben a közösségi szellem megtestesülése is.

A felebarát megértése, szeretettel való közelítése felé irányul. Megszenteli a közösséget, mint egészet. Ez az egész – a gyülekezet – nem a benne lévő egészek summája, hanem ennél több: az isteni lélek összefogó erejének megnyilatkozása, szétvetődése az egyéneken.

Az egyes lélek csak a közösségben, a közösség által lesz igazán nagy, viszont a közösség az egyesek lelki nagysága következtében nő, erősödik, és az egyik oldalon az egyes lelkéből kiáradó szeretet magához öleli a közösség tagjait, másfelől pedig a közösség fölemeli a gyenge és gyarló egyént.

Az irgalmas és könyörülő szeretet erejével és gyöngédségével hajlik le az elesetthez, hogy megszüntesse a társadalmi igazságtalanságokat, kiegyenlítse az ellentéteket, és megteremtse a valódi közösséget, Isten országát.

Így kell pünkösdöt ünnepelni.

Dr. Jakab Jenő

Áldott pünkösdünnepet kívánunk!

HITÜNKRŐL XVIII.

A lelkiismereti szabadság

„Vedd vissza vészelt szabadságomat,

És Te gondolkozzál bennem, Istenem!” – imádkozza Mécs László premontrai szerzetes, egyetemes kisugárzású magyar keresztény költő. Van, amikor én sem imádkozhatom mást, pedig nemcsak beszélek a lelkiismeret szabadságáról, hanem vallásgyakorlati igényem is van rá. Az igazság, Dávid Ferenc betlehemi csillaga egyszerű, de nem egyoldalú. Mennyire kell a világosság, a meleg! – De hányszor menekülünk hűvös árnyékba a tűző nap elől. Annyira kell a szabadság! – De hányszor ajánlanók fel Istennek, amikor már nincs mit kezdenünk vele.

Az igazságot abban a dialektikában kell keresnünk, hogy senki sem korlátozhatja a szabadságunkat, legkevésbé a lelkiismeretünkét. De hárt szab neki Isten ott, ahol az alkalmasságunk véget ér. Nem rendelkezhet velünk senki, csak a törvény, az, aminek egyedül Isten az alkotója. A törvény pedig édestestvére kell legyen a lelkiismeretünknek.

Kantot két tünemény ejtette csodálkozásba: „A csillagos ég felettem, és az erkölcsi törvény bennem”. Tüneményes látvány a csillagos ég. Nem csoda, hogy fölötte sejt a túlvilágot minden vallásképzelet. Magaság szédülete, fények káprázata az ég, mint az emberi lélek benső rendje, az egyensúly és a béke állapota.

Ellentmond-e a szabadságunknak, ha törvényszerűségeknek hódolunk?

– Nem! Mert a lelkiismereti szabadság nem a természetalatti szeszélyek, az önkényesség, a lelkiismeretlenség szabadsága. Hanem az emberi természet törvényszerűségein felülemelkedő lelkiismeretesség.

Szabadság-e ez vajon?

– Igen! Szolgaleleknek nem az. És annyiszor vagyunk szolgalelek. „Bizony, bizony, mondom néktek: a szolga nem nagyobb az uránál”. (Jn. 13. 16., Mt. 10.24.) Jánosnál Jézus ezzel szemlélteti, hogy Isten szolgálatként gyakorolja felettünk való uralmát, mint édesapa a családja felett, vagy tanítómester a tanítványai felett. Máténál azt szemlélteti vele, hogy a lelkiismeretlen hatalom szolgáit könnyű lelepleznünk, mert nem tudnak lelkiismeretesebbek lenni annál, aki tanította őket.

Jézust a hála teszi uralkodóvá, a gonoszt pedig a félelem. „Ha valaki nagygyá akar lenni köztetek, az legyen a szolgátok, és aki első akar lenni, az a rabszolgátok legyen”. (Mt. 20.26.) Az uralkodó lélek szolgál, a szolgalelek viszont hatalomra vágyik és uralomra tör. Alattvalókat akar a

szolgalelek, akiket nem táplálni, hanem akiből táplálkozni akar. Akiket nem felemelni, hanem följük emelkedni akar. A szolgalelek maga akar lenni a törvény, mert neki nincs törvénye. Az urában van a törvénye, ameddig van ura. Ha sikerül tőle megszabadulnia, nem a maga urává lesz, hanem a másoké. Ettől tanácsolja el Jézus a tanítványait végrendekezésének kezdetén. (Mt. 20.25–26.)

Jézus maga a törvény, mert ő teljesen egy az Atyával, a törvények törvényével, a Szeretettel. (Jn. 10.30.) „Az Atya énbenem van, és én az Atyában”. (Jn. 10.38.) Óriási teher ez egy embernek. A szabadság terhe ez, amit elviselni csak Isten segítségével tudunk. Jézus is ezért imádkozott az Olajfák hegyén. Nem helyettünk imádkozott. Vele kell tartanunk, együtt kell imádkoznunk vele. Erre hív, amikor megszólít: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, mert megterheltek, és én megnyugvást szerzek. Vegyétek fel az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek. Mert az én igám kedves, és az én terhem könnyű”. (Mt. 11.28–30.)

Hosszú, tövises út vezet a szolgalelküségől a lelkiismereti autonómiáig. Ezt az utat mindenkinek végig kell járnia. (Mt. 7.13–14.) Jézus időmértéke különbözik a történelemétől. Fellépésétől kezdve sürget, „mert egészen közel van már a mennyek országa”. (Mt. 4.17.)

Az első keresztény nemzedék már képtelennek bizonyult Jézus mértékével mérni az időt. Nekünk látnunk kell, hogy ő érzékelt és kifejezésre juttatta a felgyorsulást. Kijelentette, hogy a lelkiismereti fejlődésnek is fel kell gyorsulnia. Ma mintha mindennek az ellenkezője valósulna meg. Óriási tömegek vesztik el lelkiismereti érdekességüket, átadva magukat a tehetetlenségnek.

A világ felforrósodott magva körül mint aprócska bolygók keringenek a lelkiismeret egyházai, köztük a mienk. Rendíthetetlen kell legyen a bizalmunk Istenben, hogy az egyensúly fennmaradásában még hinni tudjunk. Tudnunk kell erősíteni kapcsolatunkat Jézussal, aki velünk van minden napon a világ végezetéig. (Mt. 28.20.) Tőle kell megtanulnunk a lélek dialektikáját: ne mi nyugtassuk meg a lelkiismeretünket. Engedjük, hogy lelkiismeretünk nyugtasson meg minket. – És tárva lesz előttünk a szabadság áldott kapuja.

Nyitrai Levente

50 évvel ezelőtt

1945 májusában ért véget Európában a II. világháború. 50 évvel ezelőtt nyíltak meg a koncentrációs táborok kapui a borzalmak túlélői előtt. Emlékezzünk a költő versével, aki mindezt nem érthette meg. Sorai felkiáltójelként álljanak előttünk: soha többé háborút!

Radnóti Miklós

TÖREDÉK

Oly korban éltem én e földön,
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra,
s míg balhitekben hitt s tajtékzott téveteg,
befonták életét vad kényszerképzetek.

Oly korban éltem én e földön,
mikor besúgni érdem volt s a gyilkos,
az áruló, a rabló volt a hős, –
s ki néma volt netán s csak lelkesedni rest,
már azt is gyűlölték, akár a pestisest.

Oly korban éltem én e földön,
mikor ki szót emelt, az bujhatott,
s rághatta szegyenében ökleit, –
az ország megvadult s egy rémes végzetten
vigyorgott vértől és mocsoktól részegen.

Oly korban éltem én e földön,
mikor gyermeknek átok volt az anyja,
s az asszony boldog volt, ha elvetélt,
az élő irigylé a férges síri holtat,
míg habzott asztalán a sűrű méregoldat.

.....
.....

Oly korban életem én e földön,
mikor a költő is csak hallgatott,
és várta, hogy talán megszólal újra –
mert méltó átkot itt úgysem mondhatna más, –
a rettentő szavak tudósa, Ésaías.

.....

1944. május 19.

UNITÁRIUS IFJÚSÁG

Pünkösdi kiskaté

A pünkösdt unitárius ünnepeink között sorolja fel a káté.

Milyen eredetű ünnep a pünkösd?

A zsidó pünkösd – söbuót – a hetek ünnepe, a húsvétól számított ötvenedik nap. Az ókori Izraelben a húsvét második napján kezdtek aratni. Minden nap 1 kalászt, hetenként 1 kévét számoltak, így 7 hét, 49 nap elteltével ünnepelték meg a hetek ünnepét. Az Ószövetség szerint pünkösdkor volt a Sinai-hegyi Tízparancsolat isteni kihirdetése, ezért e napot a Tóraadás ünnepének is nevezik.

Mit tudunk a keresztény pünkösdről?

A keresztény pünkösd neve a görög pentekoszté = ötvenedik szóból ered. A II. századtól a húsvétot követő ötvenedik napon a

Szentlélek eljövételét ünnepelték a korabeli keresztények. Az Apostolok cselekedetei szerint az apostolok Isten csodálatos tetteit „nyelveken” fejezik ki, melyet minden jelenlévő megért. Ez a megértési csoda az Egyház egyetemes hívásának a jelévé vált, hiszen az apostolokat hallgatók a legkülönbözőbb vidékekről jöttek, nem beszéltek azonos nyelven.

Mi, unitáriusok mit ünnepelünk pünkösdkor?

Mi, unitáriusok a keresztény hagyomány szerint a lélek diadalát és az egyház megalakulását ünnepeljük. Az egyház felnőtt tagjai ezen az ünnepen úrvacsorával élnek, és egyházunk fiataljai ekkor konfirmálnak.

Muszka Ibolya
hitoktató

Orgonaszentelés

Nagy eseményre, felemelő ünnepre került sor április 30-án a Budapesti Unitárius Egyházközség életében. A Nagy Ignác utcában a rádió által közvetített ünnepi istentisztelet keretén belül került sor a templom új orgonájának a felszentelésére.

Az istentiszteleten ígét hirdetett és az orgonát felavatta **Bencze Márton** püspök, a szószéki szolgálatot **Orbókné Szent-Iványi Iлона** püspökhelyettes-gyülekezeti lelkész végezte. **Vadady Attila** kántor orgonaavatásra írt, és általa előadott műve után beszédet mondott **dr. Murvay Sámuel**

főgondnok. A hittanos gyermekek nevében **ifj. Gergely Felicián Dsida Jenő**: Templomablak c. versét szavalta el, majd ezután következett **Lozsányi Tamás** orgonaművész koncertje, aki Bach, Frescobaldi, Widor, Nicolaus Bruhns és Petr Eben műveit szólaltatta meg. Köszönet illet mindenkit, akik adományukkal vagy munkájukkal segítettek egyházunk új orgonájának megépítését, elsősorban **dr. Kis Zoltán** presbiter afiát, aki nagy odaadással, önzetlenül végezte, betegen is, önként vállalt feladatát.

Bencze Márton püspök ünnepi beszéde (részletek)

Az evangéliumi eseményeknek, első húsvéti történéseknek az előrebocsátása után tekintünk emez istenházának, amelyben most együtt vagyunk, kezdeti éveire.

Az 1890-es, és az utána következő évek szép és felemelő érzéseket szültek és tápláltak a budapesti unitárius gyülekezet vezetőinek és tagjainak lelkében. 1890-ben már állott ez a ház és benne a templom, orgonával és mindazzal, ami Isten nagyobb dicsőségét szolgálta. Felszentelésére Budapestre érkezett az akkori püspök, aki Kolozsváron székelt, **Ferencz Józsefnek** hívták. A folyamatosan gyarapodó budapesti unitárius hívek lelke tele volt Isten iránti hálával, hiszen saját templomukban imádkozhattak az egy igaz Istenhez. Nem feledték, hogy már korábban is összegyűltek, hol az evangélikus, hol a református egyház vendégszeretetének köszönhetően. Nagyon jól esett a segítség. De 1890-ben végre állott ez a szép épület a templommal, e helyen emelkedett ez a remekműű díszes szószék, melyről most az evangélium szellemében a hálaadás és az öröm ígét hirdetem néktek, s állott az orgona a karzaton a nagyméretű színes üvegablak előtt. Saját templomában ad hálát a budapesti unitáriusok gyülekezete az ezredéves ünnepségeken, 1896-ban, annak az örömmel a jegyében, mely minden magyar-nak a lelkében jelen volt annak tudatában, hogy méltó helyet vívott ki magának Európa népeinek közösségében. De átéli az első vi-

lágáború négy esztendejének minden nehézségét és döbbenetes végét.

... Az 1940-es esztendő azonban a második világháború kinkeserves éveit hozták. Az egyházközség közgyűlése úgy döntött, hogy az első orgona helyett, hiszen már elhasználdott, új orgonát állít. Meg is vásárolta a pécsi mestertől, de a háború közelsége miatt nem vette használatba, hanem elraktározta a könyvtárhelyiség hatalmas szekrényei mögé. Amikor 1945 januárjában és februárjában megszűntek a harcok, elkezdődött a nincstelenek, a hajléktalanok, a kétségbeesettek nyomorúsága. A Budapesti Unitárius Egyházközség nemesen érző lélekkel sietett a rászorulóknak segítségére, a gyülekezeti teremben és a könyvtár helyiségeiben ágyak sokaságát állította fel, a segítőkészség nyilvánvaló jeleként. Ezeknek a nincsteleneknek, kik e falak között húzódtak meg, a hideg lett legnagyobb kínjuk, elviselhetetlen terhük. Végső kétségbeesésükben minden mozgatható faanyagot, köztük az elraktározott új orgona faalkatrészeit is eltűzeltek. Életüket mentették ennek árán.

... Sok minden történt az egyházközség és templom-orgonája életében, mígnem az Úrnak 1994. és 95. esztendejében új orgona született az egyházközség és az Egyetemes Egyház közös anyagi erőfeszítése eredményeképpen. S ez az új orgona most itt áll, a kétoldalon sorakozó sípsorok között ott van egy csodálatos szépségű faragvány, a régi orgonából maradt meg, s lett elhelyezve annak jeleként,

hogy a mi magyar és unitárius életünkben a múlt és a jelen együtt kell, hogy legyen. Ezt az együtt lévő múltat és jelent Isten áldásaként kell magunkban elraktározni annak jeleként, hogy a mi magyar és unitárius múltunk, valamint a mi magyar és unitárius jelenünk egy és ugyanazon talajból nőtt ki, egy és ugyanazon talajban kíván erős gyökereket eresztetni és azokat táplálni. Istenben bízó lélekkel tesszük ezt, az evangélium szellemében, annak reményében egyúttal, hogy ebben a térségben, ahol mi együtt élünk sok más népeknek a közösségében, megtaláljuk egymás kezét s egymás jó szívét hasonlóképpen. Erre kell törekednünk!

...Az emmauszi úton két tanítvány szomorú ábrázattal ballagott, az első nagypéntek szomorú eseményeire gondoltak, s íme megszólalt a hozzájuk csatlakozott idegen: Miért vagytok szomorú ábrázattal? Azért – mondták – mert Ő megfeszítették és meghalt. Míg ez a beszélgetés folyt, betértek abba az emmauszi hajlékba, ahova igyekeztek, ahol a hozzájuk csatlakozott idegenből a jól ismert názereti Jézus lett. Felismerték őt. Ő volt az. Jézus Krisztus.

Bennünk is élnie kell Testvéreim, a felismerésnek, annak, hogy életünkben jelen lehet, jelen kell, hogy legyen az evangélium szelleme, a testvériség édes érzete, vagyis a megépülés áldása.

Amen.

Templomaink története

KOCSORD

Bennünket, unitáriusokat nem a létszámunk, hanem a misszióunk tesz a többivel egyenrangú egyházzá. Missziókat sem a hódítás ill. a külterjesség, hanem annak ellenkezője: a belterjesség jellemzi. Ez alatt pedig nem egy elzárkózó belmissziót szeretnék érteni. Ilyen helytelen szemlélet nálunk elő sem fordulhat. Belterjes misszió alatt én a létszámgyarapító törekvésekkel szemben a meglévő hívek hitéletének hatékonyabb szolgálatát szeretném érteni. Ezen felül a nem unitáriusok hitéletében található unitárius és rokon vonások felkutatását, a kapcsolatteremtést értem belmisszió alatt minden unitáriussal és nem unitáriussal.

A kocsordi unitárius gyülekezet alig több mint fél évszázaddal ezelőtt mindkét misszió eredményeként jött létre. Külterjesen azért, mert nem unitárius hívek áttéréseként alakult. Belterjesen azért, mert egyházunk nem arra törekedett, hogy kiradírozza az áttérők lelkiismeretét, hanem a kívülről hozott unitárius és rokon vonásokra igyekezett az új gyülekezet hitéletét felépíteni.

Ezek képezték templomunk építésének lelki feltételeit. Ez azt jelenti, hogy a kocsordi templom először a hívek lelkében épült fel még akkor, amikor Kiss Zsigmond csürebén tartották az istentiszteleteket. A felépült templom pedig nem más, mint a lelki templom megtestesülése, láthatóvá formálódása.

Csodálatos kis templom a kocsordi. A Végh Mihály lelkész által kezdett emlékkönyv ennek az írott tanúja. Látogatók százai jegyezték ebbe a templomunk iránti elragadtatottságukat. Volt, aki tudta, volt, aki nem, hogy a gyülekezet hitéletét láthatták és dicsérhették meg bejegyzéseiken keresztül.

Olyan a templom, amilyenek a hívek. Külső és belső megjelenését az alapítók és építők hitélete határozta meg. Gyermekük pedig olyanná nőttek fel, amilyenek szüleik építették a templomot. Egy üzenetnyi megihletődés jut ebből a látogatónak, aki azzal a következtetéssel távozik, hogy itt a hívek a virágdíszes mennyezet áhítatával tisztelik egyetlenegy élő és igaz Istenüket.

Az 1938. január 9-én vasárnap tartott alakuló közgyűlésen Dr. Imre Dénes nagykállói közjegyzőt tb., és Kiss András kocsordi unitárius gazdát rendes gondnokká választották. Mindjárt telket vásároltak és a paplakot béreltek. Anyagi alap megteremtésére adókiadás történt. Másfél hónappal később már elhatározták a templomépítést. Ehhez pénz, anyag és társadalmi munka megajánlásokat tettek. A pénzmegajánlás 8.000 pengőre rúgott.

Áprilisban már a budapesti egyházközség is bizottságot alakít a kocsordi templomépítés megsegítésére.

A Misszió Ház 15.000 pengő előnyös kamatozású kölcsönt ad.

A tervezést Dr. Szinte László unitárius műszaki főtanácsos építésmérnökre bízzák, aki jún. 26-án kiszáll, és elbírálja a versenypályázatra jelentkezett építőmesterek aján-

latait. Ács Lajos a nyertes kőművesmester, ácsmestereket Pestről küldenek.

Kereki Gábor lelkész kap megbízást kap téglarendelésre.

Alapkövetélteli ünnepséget tartanak július 30-án, vasárnap. Dr. Csiki Gábor a templom helyén, szabad ég alatt prédikál. Ekkor tesznek a hívek külön megajánlásokat a templom berendezésére.

Az első unitárius temetés miatt azonnal kellett harangot szerezni. Az történt ugyanis, hogy a református egyházközség megtagadta az unitárius halott kiharangozását azzal a hősök harangjával, melynek szerzéséhez az elhunyt hozzájárult. A hívek azonnal megajánlottak 1,171 pengőt unitárius harang rendelésére.

Őszire a templom tető alá kerül. Ennek tiszteletére november 20-án avató ünnepséget tartanak.

A templom kazettás mennyezetét Kereki Gábor lelkész festette virágmintákkal. Alig pár kazetta volt még hátra, amikor lemondott, és amerikai tanulmányútra indult. A festésért a kebli tanácsnak 200 pengő tiszteletdíj kiutalását javasolják, és 250 pengőt szavaznak meg. Kiss András gondnok még egy évi maradást kér a lelkésztől az építés befejezéséig. Mivel a marasztalás sikertelen, kibúcsúzó istentisztelet tartását kéri a lelkésztől a kebli tanács. Búcsúbeszédében a lelkész megerősíti távozásának igazi okát, hogy ezzel elhárítsa a fölösleges találgatásokat. Kijelenti, hogy kocsordi szolgálat életének felbecsülhetetlen értékű, áldott alkalmá volt.

A kebli tanácsi gyűléseket Kiss Zsigmond presbiter házában tartják, aki télre ingyen fűti és világítja az irodát.

Ekkor érkezik 200 dollár készpénz az amerikai unitáriusoktól, akik tíz év alatt 10.000 dollár támogatást ajánlanak meg Kocsordnak.

A Magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsa 1.000 pengős megajánlásából ugyanekkor 600-at azonnal fizet.

Az unitárius Nők Szövetsége 280,40 pengőt gyűjtött és juttatott el Kocsordnak. (Értsd: kettőszáznyolcvan P. 40 f.!)

Szente László mérnök a Metallo Chemia vállalatától 310 pengőt kapott úrasztalára. Ehhez a hívek még 290 P kiegészítést fizetnek.

A felsorolt adományokért a közgyűlés karácsony előtt köszönetet mond jegyzőkönyvi határozatában.

Ekkor határoznak harangöntés és karzatépítés dolgában. Slezák László harangöntő 490 kg-os harangot önt 2.156 pengő többletkiadás ellenében.

Az új harang felirata: „Isten dicsőségére öntette a Kocsordi Unitárius Leány Egyházközség a hívek és más jószívű emberek adakozásából – 1939 – Egy az Isten – Az élőket hívogatom, a halottakat elsíratom, a vihart elűzöm”.

1939. január 19-én választják Kiss Endre afiát első harangozónak. Február 19-én már harangszentelő ünnepséget tartanak. Az új harangnak keresztszülei vannak, azok, akik a legnagyobb adományokat tették.

Kereki Gábort Pethő István váltotta fel a lelkészi szolgálatban. Rövid idő után végleges kinevezést nyert Nagy Sándor abásfalvi lelkész, aki azonnal nem tudta elfoglalni a hivatalát. Helyettesítésére Nyitrai Mózes és feleségét, Deák Bertát küldték ki Kocsordra. Nyitrai Deák Berta lelkész nő ingyen vállal kántori szolgálatot és jegyzői tisztséget. Karzsztentelésre műsoros mulatságot rendez és dalárdát tanít be.

A templomban az ülőhelyek kérdését ideiglenesen ló-cákkal oldják meg. Abrudbányai Rédiger Ödön pécsi gyógyszerész afia indítványára gyűjtés indul templomi berendezésre ill. padok készítésére. Ő teszi le hozzá az első adományt, hasonlóképpen a karzat építésére is. Nevezett atyánfia erre összesen 800 pengőt fizet.

A karzat 1939. szeptemberére készül el, melyhez Kiss Zsigmond presbiter lépcsőnek való faanyagot adományoz. Konrád József vásárosnaményi ácsmester ugyanis ezt kifejtette az árajánlatból.

Az 1939. szept. 16-i keblei tanácsai gyűlés kegyeleti megemlékezést tart a fiával, Kiss Ignáccal egy napon elhunyt Kiss András gondnok atyánfiáról.

A templomi bútorzat csak lassan, évek hosszú során át egészült ki közadakozásból. A padok készültek el utolsónak Dr. Abrudbányai János 1946–1956 között szolgáló lelkész idejében.

A templom után Nagy Sándor lelkész idejében kultúrház építését tervezik, ami 1947-ben készült el Nagy Ferencné telkén, a melléképület kibővítése útján. Itt béreltek lelkészi lakást is sok éven át. Itt jött létre az első kultúrotthon, és még az államosítás után is sokáig benne működött a falu első mozigépe, mely Dr. Abrudbányai János lelkész szerzeménye volt.

Lelkészi lakás építését is kikényszerítette az, hogy eladták a bérelt lakást a lelkészi család feje felől. A paplak is felépült a hívek sok-sok adományából és önkéntes munkavállalásával azon a templom melletti telken, amit ugyancsak adományként kapott az egyház. Ide eredetileg csak kultúrházat terveztek, de paplaknak épült fel, majd a kultúrház államosítása után mindkét célt szolgálta az új épület.

Az egész épületgyűttesnek és minden berendezésének egyugyanazon tervezője Szinte László unitárius mérnök volt. Ennek köszönhetően a másfél évtized alatt felépült munka ma úgy mutat, mintha csak másfél év munkája lenne: teljesen egységes, az egyházi, a népi és nemzeti hagyományokat ékes bizonyágként őrző művészi alkotás.

Mielőtt lerónám utolsó tartozásomat, az épület és a berendezés leírását, még meg kellene említenem néhány nevet a legnagyobb adománytevők közül. Az aranykönyv tanulmányozása rendjén ez itt lehetetlenné válik. Oly sokan vannak, hogy több oldal telne meg a nevükkel. Mindenkit fel kellene sorolnunk, mert szinte minden unitárius szép nagy összeget adományozott arra, hogy az új gyülekezet megállhassa helyét a régi mellett. Megemlíthetem Jakab

Balázst és nejét, Jakab Borbálát, akik telket adományoztak, Taar Jánosnét, aki a nagy faragott csillárt adományozta, de ha összeszámoljuk, kevesen vannak, akik áldozattételeikkel elmaradnának ezen adományok értéke mögött.

Az épület műemlék jellegű, 1989 óta szerepel az országos nyilvántartásban. Kívülről ezt a székelyesen faragott kapu és három tornác hirdeti, meg a falu fölé emelkedő, kopjafaragásban kicsúcsosodó torony, a nyitott portikus fölé. Sisakját a tönkrement zsindegy helyett patinás rézlemezrel helyettesítették. A tető többi részét rombuszos vörös eternit fedi. A portikustól jobbra és balra vannak a nyitott tornácok. A falon emléktábla hirdeti Dr. Abrudbányai János unitárius lelkész, emberbarát és hazafi emlékét. Az Unitárius Egyház és Kocsord község közösen állította.

A templom két bejáratos. Az ajtók nemcsak a templom csendjét őrzik, hanem a múlt emlékét is. A főbejárat fölé emelkedik lélegzetelállító fenségével a faragott karzat. Hatalmas két lába zsindegytetős székelkaput mintáz. A szőszék karcsú oszlopain zsindegytetős, fiatornyos székel toronysisak nyugszik korona gyanánt, hatványozva az igehirdetést.

Jobbról és balról a papok és papnők padja áll, impozáns kiképzésük a papi tisztség méltóságát hirdeti. Fölöttük a vallásszabadság képe ill. a beregi szórvány ajándéka, olajba festett unitárius címer függ a falon. A látogatónak az impozáns templompadsorok sötétbarna színben sugallnak komoly elmélyedést Jézus Atyjának dolgaiban. Minden padvégre piros szív van faragva. Hirdeti, hogy a templom a szeretet otthona. Az alkatrészeket huzalszeggel fogták egybe, de facsap utánzatok őrzik a szeptet megelőző korok technikáját. Az egyszerű betonpadlót mindenütt szép szőnyegek borítják.

A templom földszintje kétszáz férőhelyes. Nagyobb ünnepeken olykor-olykor még ma is zsúfolásig telik meg híveink sokaságával. A karzaton hatvantagegú kórus szerepel Mátészalkáról. Középen nyílik a toronyajtó, hatalmas unitárius címerrel a közepében.

A templompiac tágas. Egyszerre száz lélek is kiállhat úrvacsorára. Az úrasztala négyzetes, kék-pirosra festett, székel bútordarab. Rajta faragott faváza, Végh Mihály lelkész munkája. Előtte Ferencz József püspök családi Bibliája áll. Körben a falakon tizenegy kopjafás virágtartó. Az elektromos orgona fölött tulipánmintás, faragott függőlámpa áll. A mennyezet közepéből hatalmas álomcsoda, sokéggős, kopjafás, csillárszerkezet csüng alá.

A templomban és az irodaszekrényben kocsordi asszonyok keze munkájából álló hozomány: terítők, takarók és abroszok várják, hogy megterítsék velük az úrasztalát, feltegyék rájuk a gazdag mintázatú ezüst klenódiumokat, köztük Ferencz József püspök ónkancsóját, vagy kereszteléskor a keresztelő tányért, poharat.

Az utolsó szó illesse a mennyezet virágait. A koporsó-föld formára kiképzett mennyezet kazettái 110 szebbnél szebb virágmintával hirdetik, hogy imádat egyes-egyedül csak az Ég Urát illeti. Minden minta más, két egyforma nincs közöttük. Csak Isten, akihez imádkozunk, ő az, aki egyetlenegy.

Nyitrai Levente

Csizmadia Attila fametszete

UNITÁRIUS ELŐDEINKRŐL...

Kelemen Benjámín (1792–1885)

Ma a XIX. század korszerű, nagyüzemi gazdaságának első életrehívójára, a 110 évvel ezelőtt elhunyt Kelemen Benjámínra emlékezünk.

Életének két főforrása ismert. Jakab Eleknek a Keresztény Magvetőben megjelenő „Nagyenyői Kelemen Benő életé”-t tárgyaló munkája, (1887) és Csetri Elek „Kelemen Benjámín a haladó gazda” című írása, mely a nagy történész, Kelemen Lajos születésének 80-ik évfordulóján megjelenő „Emlékkönyv”-ben (1956) lát napvilágot. Néhány vele foglalkozó munka Wesselényi Miklóshoz és egyházához való viszonyát tárgyalja.

Kelemen Benjámín 1792. április 9-én született az udvarhelyszéki Szentmihály községben. Apja szentmihályi lelkész, keresztúrköri esperes.

Kilenc éves koráig apja tanítja. 1801-től Székelykeresztúron tanul. Német nyelvtudását Segesváron mélyíti el.

Apja lelkészi pályára szánja. Első szószéki szolgálatára 1806-ben kerül sor a szentmihályi templomban. A következő évben (1807) Kissolymoson, majd 1811-ben Gagyban legátus. Azonban az ifjú Kelemen jobban érdekli az élet gyakorlati, mint elméleti oldala. 1812. nyarán beiratkozik a Kolozsvárt működő Orvos-Székesi Intézetbe, ahol „baromgyógyászatot” hallgat. A kollégiumi tanulmányok végeztével a királyi lyceumban jogot tanul. 1814 augusztusától a marosvásárhelyi kancellárián joggyakornokként dolgozik.

Az 1816-ban ügyvédi vizsgát tevő Kelemen Benjámínak nincs nagy kedve a jogászkodáshoz sem. Különben a Marosvásárhelyen eltelt évek újabb irányban befolyásolják életét. Kapcsolatba kerül volt iskolatársával, a liberális elveket valló Bölöni Farkas Sándorral és a szintén szabadelvű ifj. Wesselényi Miklóssal, a korabeli politikai reformok két hívével. Mint Wesselényi birtokának gazdatisztje, politikai elveit gazdasági vonalon érvényesíti.

Csetri Elek révén tudott, hogy Kelemen nem végez semmi néven nevezendő gazdasági iskolát. Ilyen intézmény a korabeli Erdélyben nem is létezik. A mezőgazdasági munka hagyományos módját apja mellett sajátítja el. Üzemszervezési elmélettel a zsidói Wesselényi könyvtár segítségével ismerkedik meg. A könyvekben foglaltakat pedig a zsidói birtokon ülteti át a gyakorlatba. Ismereteinek gazdagítását segítik a zsidói udvar vendégeivel folytatott eszmecserék, az erdélyi, a magyarországi és az ausztriai birtokok meglátogatása. Az itt szerzett tapasztalatokat aztán Kelemen a hazai körülményekre alkalmazza.

Trócsányi Zsolt („Wesselényi Miklós” 1965) igen nagy jelentőségűnek mondja Kelemennek a tómegeyeri Károlyi-féle uradalomban és Ürményesen, a Hunyadi-féle mintagazdaságban tett látogatását.

E két helyen állattenyésztési ismeretei gazdagodnak. A Károlyi-féle uradalomban az addig ismeretlen spanyol, úgynevezett „selyem” birkákkal, – a Hunyadi-féle mintagazdaságban az arab és spanyol lovak nemesítésével ismerkedik meg. E két útján több új gazdasági eszközzel és addig ismeretlen fajtáival is találkozik.

Az ország legelső korszerű mezőgazdasági üzemével Kelemen a nádor alcsuti uradalmában találkozik. Itt szerzi meg a váltógazdálkodással, a kertgazdasággal és a szőlőtermesztéssel kapcsolatos ismereteit.

Kelemen mezőgazdasági tudását két helyen gyümölcöszteti. Elsősorban a Wesselényi-féle zsidói, – másodsorban a saját szucsági birtokon.

Ami a zsidói birtokot illeti, az 1809-ben 11 jobbágyfalut, szántóföldeket, kaszálókat, erdőket, legelőket és gyümölcsösöket foglal magába. Van ménese, juhászata, sertés és baromfi állománya. A jobbágyfalvak lakossága (2.000 – 2.500 lélek) alacsony anyagi

szinten áll. Életüket a robot és a babonák sötét világa árnyékolja be.

A jobbágyok anyagi és társadalmi körülményein javítani kívánó Kelemen bevezeti az örökváltságon alapuló kisbirtokosrendszert. Ezt úgy kívánja megvalósítani, hogy meghatározza a telek értékét és a volt jobbágy azt évi 6%-os részletben törleszti. A telek a pénzbeli megváltás után visszavonhatatlanul a jobbágyból paraszttá váló tulajdonos birtokába megy át.

A kulturális föllendülés érdekében Kelemen iskolákat alapít, épületeket emel és tanítókról gondoskodik. Felismeri az iskolázott embernek a gazdaságban végzendő eredményesebb munkáját és gondoskodik azok továbbképzéséről. Megszervezi a szakképzésnek új formáját, a gyakornoki intézményt. A gyakornokképzés feltételül a gazdasági pályára készülést, középfokú ismeretekkel való rendelkezést, a nőtlenséget és az ott élő nemzeti kisebbség nyelvismeretét állítja. Az 1830–40-es években a gyakornokképzés – egyben Erdélynek gazdasági iskolája – Zsibón működik. Az itt tanuló gazdatisztok nem csak keresettek, de megbecsülésnek is örvendenek.

Amikor Kelemen Zsibóra kerül, elsőnek fölszámolja a parlagon maradó földeket. Rendbehozatja az elhanyagolt vízimalmokat és a szeszgyárat. Gondosan kezelteti a híd- és a révpénzeket. Szigorúan ellenőrizteti utasításai végrehajtását és a vásárok vámjövödelmét. Megzabolazza a vadorzókat és a fatolvajokat. A zsidói kastéllyal átellenben levő hegyeket nemes fajtájú szőlővel telepíti be. Mindent egybevetve, csökkenti a kiadásokat és gyarapítja a jövedelmet. Ily módon a 2.700 holdas uradalmat mintagazdasággá szervezi.

Kelemen Benjámín a fő hangsúlyt az állattenyésztésre helyezi. Ennek megfelelően a takarmánynövények termesztésére helyezi a fősúlyt. A cél érdekében a földművelést aláveti az állattenyésztésnek. Ennek fő ága a ménesgazdaság és a juhászat. De lehetőséget biztosít az akkor ébredő selyemhernyó-tenyésztésnek is.

Kelemen 1828-ban házasságot köt Bod Katalinnal. Két év múlva, 1830-ban, Kolozsvártól 8 kilométerre Szucságon 500 holdnyi birtokot vásárol. Itt Kelemen egy zsidóihoz hasonló mintagazdaságot hív életre. Lévén az sajátja, még jobban megvalósíthatja elgondolásait. A szucsági birtok egyaránt foglalkozik növénytermesztéssel és állattenyésztéssel, mindkettőt kizárólag az árutermelés szolgálatába állítva. Megtervez egy részvénytársasági alapon álló szeszgyárat. Igénybe veszi a korszerű gazdasági eszközöket. Újít rajtuk, sőt tervez újakat is.

Kelemen bekapcsolódik az Erdélyi Gazdasági Egylet munkájába is. Részt vesz az agrártudományok eredményének népszerűsítésében, a mezőgazdasági eszközök, – termények és állatok elbírálásában. Évekig tagja az Erdélyi Gazdasági Egylet igazgató választmányának.

Kelemen nem csak a mezőgazdasági, hanem a politikai reformoknak is híve. Mint ilyen, az örökváltság bevezetésével másfél évtizeddel előzi meg a jobbágyfelszabadítást. Wesselényi Miklósnak nem csak jószágigazgatója, hanem hű társa úgy a politikában, mint a hazafiúi törekvésekben. Politikai barátság fűzi gr. Széchenyi Istvánhoz, gr. Károlyi Györgyhez és gr. Dégenfeld Imréhez. Főúri barátai között találjuk gr. Hallert és gr. Teleky Jánost.

Jakab Elek Kelemen baráti köréhez sorolja a korabeli unitáriusok közül Brassai Sámuel, az akkor még élő erdélyi polihisztort –, Ferencz Józsefet, a szucsági birtokon gyakran megforduló unitárius püspököt –, Benczédi Gergely tanár-történészt, Kovácsi Antal és Berde Áron tanárt, Berde Mózes erdélyi kormánybiztost és Bölöni Farkas Sándort, akivel – Jakab Eleket idézve – barátsága „csaknem testvéries”. Van alkalma a korabeli nagyok sorában megismerkedni a kor híres vadászával, Újfalvi Sándorral. Maga

Jakab Elek is a „Kolozsvár története” című munkájának előkészületeit Szucságon végzi el. Ugyanitt tölt el 1868-ban néhány napot 80 unitárius vezető állású férfiú – közöttük angol vendégek is, – kiket Kelemen hív meg 14 szobás, emeletes, kastélyszerű udvarházába – aranylakodalmára.

Kelemen Benjáminnak az Unitárius Egyházhoz való viszonyát azok az adományok tükrözik, melyeket az egyház közművelődési céljaira és vagyonának gyarapítása végett tesz. Alapítványt létesít Dávid Ferenc 300 éves emlékünnepején, – a Brassai tanszék felállítására, – a szentmihályi iskola javítására, – a szentmihályi templomtoronyra, – a vargyasi iskolára, – a Kolozsvárt tanuló szegény sorsú diákok javára, – a torockói aliskola tanítói fizetésére, – a székelykeresztúri iskola tantermei felszerelésére, – a tordai iskola építésére, – a kolozsvári unitárius kollégium betegszobája létesítésére, – iskolabővítésre, – könyvtárgyarapításra, – telekvásárlásra, – Dávid Ferenc-életrajz írására, – stb. Jakab Elek szerint alapítványainak értéke meghaladja a 22.350,- forintot.

Kelemen az egyháznál egyháztanácsosi, és a kolozsdobokai egyházkör felügyelőség gondnoki tisztségét tölti be.

Csetri Elek Kelemennek két gazdasági jellegű munkáját említi. Mindkettő a Nemzeti Társalkodóban jelenik meg. (1839. I. fél-év.) Ürmössy Lajos unitárius hírlapíró „Erdély irányadó lapja”

című munkájában (1907) Kelemen nevét a Nemzeti Társalkodó köré csoportosuló tekintélyes írógárda tagjai között említi.

Kelemen Benjámin jelentőségét Csetri Elek a következőkben határozza meg: Kelemen Benjámin életművével az erdélyi mezőgazdasági megújítását készíti elő. Ugyanakkor egy fejlettebb társadalomnak hírnöke. Jelentős kultúrpolitikus, aki az elnyomott jobbágyság sorsának enyhítésére tesz komoly lépéseket.

Jakab Elek önálló gondolkozását, munkaszeretetét, takarékoságát és gyakorlatiasságát emeli ki.

Péterfi Dénes („Nagyenyői Kelemen Benő élete.” Ker. Magv. 1887. 3. füzet.) egyházszeretetét hangsúlyozza ki.

Kardos Samu („br. Wesselény Miklós élete és munkái”. 1905.) kitartó és hű szolgálatát méltatja.

A kor nagy mezőgazdászának élete 1885. június 30-án ér véget. Amint Csetri Elek írja, Kelemenben az utókornak az erdélyi mezőgazdaság fejlődésének és a jobbágyfelszabadítás korabeli harcosát kell értékelni.

Életnagyságúnál valamivel nagyobb képét Ürmösi Sándor hororódkarácsonyfalvi unitárius festőművész készíti el.

Kelemen Miklós

Emlékezzünk egyházközségi elődeinkre

Lapunk februári számában nagy örömmel olvastam azt a FELHÍVÁST-t, mellyel a budapesti egyházközségünk előjárósága fordul híveinkhez orgona építése érdekében. A 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapatunk másnap fel is adott 10.000,- Ft-ot az 1994. évi megtakarításából a nemes célra, ami évtizedeken keresztül elérhetetlen álomnak tűnt számunkra. Az álom azonban április 30-án valóra vált.

A FELHÍVÁS második bekezdésében azonban meglepődve olvastam, hogy „Az évtizedek során templomunk külsőleg, de belső berendezésében is tovább avult, hiszen annak javítására az elmúlt 50 év alatt nem volt anyagi lehetőségünk.”

Tudom, hogy a napisajtóban ma „divat” az elmúlt 50 évre *mindenben* hivatkozni – de ez a jelen esetben nem indokolt. Jómagam ebben a gyülekezetben már 60 évnél is többet értem meg, amire vissza tudok emlékezni. Már azt is írhatom, hogy „élettapasztalatom birtokában” kijelenthetem: ennek a gyülekezetnek lelkeszei, gondnokai és presbitériuma mindig szívükön viselték a gyülekezet sorsa mellett a templom és a „hozzá tartozó” épület, illetve helyiségek sorát is.

Hogy pontosan 50 évvel ezelőtt hogyan „nézett ki” Budapest, s ezen belül székházunk és templomunk is, azt csak az egykori kortársak tudják.

Az ostrom után Szent-Iványi Sándor és Barabás István lelkeszek vezetése alatt romokat, lehullott vakolatot, és üvegcserepek garmadáját kellett először is eltávolítani, majd az alapvető kőműves és egyéb munkákat elvégeztetni; pótolni kellett a szószék körüli ablaküvegeket; még jó, hogy egyáltalán hozzájutottunk ablaküveghez! Rendbe kellett hozatni a háború előtt létesített – a padokban a lábak helye alatt felállított – elektromos fűtőtesteket is.

R. Filep Imre lelkeszeje alatt az 1968-as jubileum alkalmából sor került a templom teljes felújítására (festés), új mennyezeti csillár beszerzésére és felszerelésére, a lépcsőház felújítására. Akkor került sor a templom ablaküvegeinek katedrálüvegekre való kicserélésére, valamint a padosorokban levő fűtőtestek helyett fali hőszigetelőket szereltettünk. Annyi pénz összegyűjtésére azonban annak idején csakugyan nem is lehetett gondolni, hogy a háború előtt beszerzett, és az ostrom alatt „eltűnt” orgona-alkatrészeket pótolni, s az orgonaépítést finanszírozni tudjuk.

Husztai János lelkeszeje alatt két jubileumi dátumot is megünnepeztünk: 1979-ben Dávid Ferenc halálának évfordulóját, 1990-ben pedig a templomépítés 100 éves évfordulóját. Mindkét alkalomból a templomot, valamint a lépcsőházat és az irodákat teljesen felújítottuk. De beszereztünk a templom stílusához illő új csillárt, továbbá egy Hammond gyártmányú kis elektromos orgonát is, amit ma is használunk. Ez alatt az idő alatt került sor a templomtető újbóli becserepezésére, valamint dr. Kaplayné és Bartók Péter atyánkfiai adományai alapján az IARF- és az egyházi címert ábrázoló, továbbá a régi mintájú ablakok pótlására is.

A fentieket emlékezetből, a teljesség igénye nélkül állítottam össze. De ha csak a fenti munkálatok költségeit adjuk is össze, akkor is a mai áron sok millió forintnak felelnek meg. Pedig gyülekezetünk tagjai akkor is igen-igen szűkös keresettel rendelkeztek, és hivatalos külső támogatásban gyakorlatilag nem részesültünk.

Az elmúlt 50 év eredményeiért – csakúgy, mint az azt megelőző, immár több mint 50 év eredményeiért – haló poraikban is köszönet jár elődeinknek (lelkeszeknek, gondnokoknak, presbitereknek, egyháztagoknak), akiknek egyházszeretete, aktivitása és sok-sok leleményessége mindezeket lehetővé tette.

A FELHÍVÁS kapcsán még egy tanulság adódik: Ma divat arról beszélni, hogy a különböző közösségek „keresik a gyökereiket”. Arról is nemegyszer olvashatunk, hogy az a nép, stb., amely nem becsüli meg a múltját, nem számíthat jövőjére sem. Ennek értelmében kívánatos lenne az egyházi múlttal való intenzívebb foglalkozás is. Erre két lehetőséget látnék: az egyik a január óta nagyobb oldalszámmal megjelenő Unitárius Élet hasábjai, a másik (akár annak mellékleteként, mint a 30-as években volt) időszakonként 1–1 ív terjedelmű kiadványok megírása és megszerkesztése. [Ilyen kiadvány jelent meg annak idején pl. „Magyar-kút”-ról, a Szentábrahámi Mihály-Pihenőről (vajon hányan emlékezünk meg erre az elnevezésre?), a hódmezővásárhelyi egyházközség történetéről (a felejthetetlen emlékü Ágoston József tollából), stb.]

Dr. Nyiredy Szabolcs

5. MAGYAR ÖKUMENIKUS TALÁLKOZÓ

Gyula, 1995. április 17–23.

Az evangélium – közös szolgálatunk ma

„Hogy mindnyájan egyek legyenek” (János 17,21)

Az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, a Magyar Pax Romana Fórum és a Katolikus Értelmiségi Mozgalom 1995. április 17–23. között Gyulán rendezte meg az 5. Magyar Ökumenikus Találkozót. (A találkozó megrendezéséhez jelentős segítséget nyújtott a Friedrich Naumann Alapítvány, a Hans Seidl Alapítvány és a Soros Alapítvány.)

A Magyarországi Unitárius Egyház képviselőjében a következő személyek vettek részt: Mikó István főgondnokhelyettes és felesége, Szász János, a Teológiai Intézet igazgatója és felesége, dr. Sztankóczy Zoltán, a Teológiai Intézet felügyelő gondnoka és felesége, Gálffy Gábor, a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnoka és felesége.

A rendkívül érdekes, gazdag program mindennap a kora reggeli óráktól késő estig zajlott, és az egyes előadások után megbeszéléseken nyílt alkalom a kérdések részletesebb megvitatására.

Az utolsó napon zárónyilatkozatot fogadtunk el.

A találkozó két dokumentum elfogadására került sor, amelyeket az alábbiakban közlünk:

AZ EVANGÉLIUM: KÖZÖS SZOLGÁLATUNK MA

„Hogy mindnyájan egyek legyenek (Jn 17,21)”

Az 5. Magyar Ökumenikus Találkozó

Az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia, az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem és a Magyar Pax Romana Fórum – Katolikus Értelmiségi Mozgalom 1995. április 17-e és 23-a között Gyulán rendezte meg az 5. Magyar Ökumenikus Találkozót. A 20 országból érkezett több mint 500 résztvevő nagy örömmel állapította meg, hogy a találkozó jelentősen kiszélesítette a negyedszázada elkezdődött, általában 200–300, elsősorban nyugat-európai magyar részvételével folytatott párbeszédet.

A Magyar Ökumenikus Találkozók előkészítő megbeszélései a 60-as években kezdődtek. Az első találkozóra 1971-ben került sor a svájci Sionban „Hogy mindnyájan egyek legyenek” címmel. Testvéri légkörrel a találkozó, melyen Teichman Jakab zürichi főrabbi, mint előadó is igen aktívan részt vett, a szervezőket újabb találkozók megrendezésére ösztönözte. Így került sor a második találkozóra 1976-ban az ausztriai Fuschl-ban „Miért éppen Jézus?”, a harmadik találkozóra 1984-ben a belgiumi Nassogne-ban „A lélek erőterében”, és a negyedikre 1990-ben a németországi Gemenben „Keresztény felelősségünk a magyarságért” címmel.

A mostani találkozóra sok országból (az Egyesült Államoktól Kazahsztánig) érkeztek evangélikus, református, unitárius, görög és római katolikus hívők és lelkészek, legnagyobb részükben magyarok. A találkozón „Az evangélium: közös szolgálatunk ma” címmel tanácskoztak a különböző felekezetű résztvevők a következő témakörökben: *Az evangélium – a kiengesztelődés jó híre* (előadók: Nemeshegyi Péter és Bölcskei Gusztáv); *Az egyházak kiengesztelődésének alapja az egyházak megújulása* (előadók: Békés Gellért, Balog Zoltán és Lukács László); *A kereszténység és a zsidóság megbékélése* (előadók: B. Szabó István és Zoltai Gusztáv). A következő témák kerekasztal-konferencia keretében kerültek megbeszélésre: *Megebékélés a népek és a nemzetek között* (vezette Kiss Gy. Csaba, résztvevők: Ioan Vasile Botiza és Cs. Gyimesi Éva Kolozsvárról, Kovács K. Zoltán, Cristian Moisescu aradi polgármester, Nagy Győző marosvásárhelyi polgármester, Pocsai Gábor gyulai volt polgármester, Tordé László miniszterhelyettes Nagybecskerekéről, Törzsök Erika); *Megebékélés a magyar társadalomban* (vezette Pomogáts Béla, résztvevők: Balassa Péter, Donáth László, Jókai Anna, Nagy Gáspár, Sándor Iván); *Mit várok az ökumenétől* (vezette Hegedűs K. Katalin, résztvevők: Boór János, Gémesi Pál, Keresztes K. Sándor, Pröhle Gergely, Szesztay András, Steinmann Judith, Varga Pál, Zalatnay István).

A találkozó a helyi református templomban evangélikus szolgálattal (ifj. Hafenschér Károly), katolikus igehirdetéssel (Sajgó Szabolcs) és református úrvacsoraosztással (Nagy László esperes) kezdődött, Gyulay Endre szeged-csanádi megyés püspök jelenlétében. A befejező hálaadó szentmisét a katolikus templomban Gyulay Endre megyés püspök vezette, és Vályi-Nagy Ágnes református lelkész prédikált. A program naponta más-más felekezetű (református, katolikus, evangélikus és román ortodox) lelkész illetve pap reggeli áhítatával kezdődött. Csütörtökön izraelita emlékedésen vettek részt a konferencia tagjai.

A sok tanácskozást kirándulások (Arad, Békés megye, helyi városnézés) és kulturális programok (a Muzsikás együttes estje, irodalmi est és bankett) tarkították. A résztvevők a korábbi konferenciákkal személyes beszámolók és emlékek alapján ismerkedhettek, és találkoztak több magyar ökumenikus közösség, mozgalom képviselőivel is.

Az 5. Magyar Ökumenikus Találkozó három rendező szervezte a következő zárónyilatkozatot fogalmazta meg:

ZÁRÓNYILATKOZAT

A keresztények felekezeti megosztottsága ellentétben áll Jézus szavával, hogy *mindnyájan egy legyünk*, és ugyanakkor a nem hívők, a más vallásúak, de a keresztények előtt is gyengítheti az evangélium hirdetésének a hitelességét. Testvériségünk alapja Isten közösséget teremtő szeretete Jézus Krisztusban. Közös kötelesség és létkérdés tehát, hogy minden keresztény keresse az egység lehetséges útjait.

Hitünk szerint a keresztények egysége a jele és eszköze annak is, hogy Isten minden embert ki akar békíteni embertársaival, a világgal és önmagával. Ebből következik a párbeszéd és a kiengesztelődés *idősebb testvéreinkkel*, a zsidókkal is, valamint a térségünkben élő különböző népek és nemzetiségek közeledésének a szolgálata. Keresztény felelősségünk alapján nem maradhatunk ki ebből a munkából.

Magyarságunkból és kereszténységünkben egyaránt fakadó, különösen fontos feladatunk a magyar társadalom különböző csoportjai és erői közötti párbeszéd elősegítése, értékteremtő és értékteremtő közösségeinek a megerősítése.

Mindezek alapján kívánatosnak tartjuk a következőket: minden hívő ismerje saját felekezeti tanítását, továbbá a különbségeket és eltéréseket a felekezetek között a vitatott kérdésekben, hogy ne legyen manipulálható;

az ökumenikus szellemű felekezeti nevelés kezdődjék el már a gyermekkorban;

a különböző felekezetek dolgozzák át hittankönyveiket az ökumené szellemében;

készüljön közös magyar bibliafordítás;

az elfogadott közös imaszövegeket (pl. a Miatyánk) valóban használják;

egyháztörténeti vegyesbizottság dolgozzon egy közösen írt egyháztörténelmet;

az ökumenével és a zsidósággal kapcsolatos, a 2. vatikáni zsinat óta eltelt időszakban megjelent dokumentumok legyenek általánosan ismertek;

térségünk 1938 és 1945 közötti történetének kutatásán dolgozzon zsidó-keresztény vegyesbizottság;

a teológiai főiskolákon és egyetemeken más felekezetű és zsidó teológusok meghívott előadóként rendszeresen oktassanak;

tudományos műhelyekben a környező népek történészei együtt írják meg történelmük közös fejezeteit.

A találkozón jelenlévő vallásos folyóiratok képviselői a külön szakmai megbeszélésükön megállapodtak a szorosabb együttműködésük lehetőségeinek keresésében.

Az Isten közelében élő emberek nem akarnak elkülönülni, mert céljuk, hogy a hitből nyert erőbővel könnyebbé tegyék az embertársaik életét – legyen ez a tett gyakorlati gondoskodás, szertetszolgálat, oktatás, nevelés, a nélkülözés vagy a pszichés feszültség enyhítése.

A találkozó résztvevői ökumenikus testvéri közösséget éltek, a viták nyílt, őszinte, baráti szellemben folytak. Annál fájóbb azonban a találkozó végére kialakult közös felismerés, hogy a keresztények jézusi egysége megvalósulásának jelentős elvi és gyakorlati akadályai változatlanul fennállnak. A tanulmányi hét alatt a résztvevőkben egyre erősödött a közös eucharisztia igénye.

A találkozó résztvevői meg vannak győződve arról, hogy a magyar nép lelki és erkölcsi megújulásában az ökumenikus magyar kereszténységnek fontos feladata van.

Gyula, 1995. április 22.

Az Ökumenikus Találkozóról tudósított:

Gálffy Gábor

„Az igazság az Isten
tisztessége,
emberé csak ha rálel,
s aszerint él.”
Ratkó József

Új VILÁGLÁTÁS

Prológ

(bevezető helyett)

„Isten ugyanis aki ezt mondta: „Sötétségből világosság ragyogjon fel”, ő gyújtott világosságot szívünkben” (2 kor. 4,6)

1975. pünkösdjén kigyúlt egy unitárius szikra.

Felhős Szabolcs tanár és Bajor János debreceni unitárius lelkész elmélkedése folytán megszületett a beregi unitárius szórvány gondolata.

A kibontakozásban fontos szerepe volt Végh Mihály kocsordi unitárius lelkésznek. Hála legyen mindhármójuknak, hogy a keleti végeken is gyökeret verhetett a tiszta jézusi hit.

A BEREGI SZÓRVÁNY HÚSZ ÉVE

A méltó folytatás nem maradhat el

A beregi unitárius szórvány 1975-ben kezdett el mozgolódni egyszerűen azért, mert a további romlás és pusztulás előképe rémítő volt. A belső hit nem alkalmazkodhat a külső körülményekhez, s ez így volt az első szervező, Felhős Szabolcs esetében is. A szerény, egyházunk életében mégis jelentős sikerek talán csak erőfölmérésre voltak jók; egyszerűen számba kellett venni azokat, akik a hitet megtartották, s el kell fogadni azokat a fiatalokat, akik az „Egy az Isten” eszméjét érezték legközelebb önmagukhoz.

Ám e kezdeti mozgolódás is sok volt a hivatásos ideológusok szemében, hiszen szórványunk egyházgondnokát 1980-ban eltávolították polgári állásából. Az elvetett magra cudar idők következtek, a fagy éve.

Hanem 1985-ig sem telt az idő haszontalanul. Ekkor történtek az első erdélyi látogatások és kapcsolatépítések Kolozsvári Baráti Kör címen. Az elrettentőnek szánt példa-statuálás azonban fordítva sült el, egyre többen és egyre nyíltabban szimpatizáltak a beregi unitáriusok nyitott protestantizmusával (titokban a világi „hivatalosok” köréből is), s lassan a Szabadelvű Protestáns Kör működésének sem lett akadály, amolyan félig-meddig „TÜRT” kategóriában.

Meg lehet érteni azokat, akik az elrettentő példa nyomán visszahúzódtak a nyílt közösségvállalástól,

de még ennél is nehezebb volt a hatalmon lévők távoltartása közösségünkétől 1985 után. (A fagy oldódott, divatba jött egy kicsit „ellenzékieskedni”, s az elvtársi pozíciók egyik mérője épp a mi körünk lett. Vajon eddig is el lehet merészkedni?)

A beregi unitárius szórvány szellemi gyűjtőhelye lett az ökuménia-elvű Protestáns Körön kívül a Magyar Demokrata Fórumnak, a Beregi Népfőiskolát akaróknak, a cserkészmozgalomnak. Nem lenne bölcs dolog eme szervezetek születésének érdemeit kisajátítani, csak tény, hogy egyházunk szelleme itt és akkor valóban kovászként működött.

Ehhez nagyon komoly lelki és gondolati támaszt jelentett Nyitrai Levente kocsordi unitárius lelkész úr támogatása. Eleinte csak alkalmanként, majd 1990-től rendszeresen megtartattak Vásárosnaményban is az istentiszteletek, s végre lettek unitárius keresztlők, konfirmációk és hitünk szerint való egyházi temetések is. Tanácsaira, megfontolt érveire azóta is számítunk a hitéleten kívül is.

1990-től a szolgáló egyház híveiként természetesen a polgári élet szférájában is kezdeményeztük, segítettük, s ha kellett, akkor önállóan is kivitelezettük pl. a közös múltunkra emlékező kopjafa-állításokat, az emléktáblák kihelyezését, az utcanevadásokat, a református testvér-egyházhoz közeledés jegyében a debreceni Szabadelvű Unitárius Napokat. Végre nagyváradi és kolozsvári kapcsolataink is folyamatosak lettek. A cselekvések nyomán elmélyültebb lett hitéletünk, s az is nagy dolog, hogy egyistenhitünk már azokban is visszhangra talált, akik más, nem is protestáns felekezetekhez tartoznak.

Ma újabb megpróbáltatások várnak ránk, ami számunkra nyilvánvaló az egyházi tagjaink sorsbéli megrendeléseiből. A hitet és az unitárius eszmeiségből fakadó szolgálatot azonban nem adjuk föl. A mag elvetetett, a virág kivirult. A termésre vigyáznunk kell, mert az nem csak a miénk, hanem minden lélekkel bíró emberé.

Június 4-dikén, Pünkösd vasárnap délutánján Vásárosnaményban tehát nem csak emlékezünk eddig húsz évünkre, hanem a – Hogyan tovább? kérdésre is felelnünk kell.

Dusa Lajos

A beregi unitárius szórvány
emlékére

1975 - 1995
pünkösdjén

Címer a jubileumra kiadott
képeslapon

EGYHÁZKÖZSÉGEINK

Hollandiai úti beszámoló

1995. március 22–31. között Tóth Ágnes és jómagam Hollandiában képviseltük a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközséget az ökumenikus testvérgyülekezeteknél.

A testvérgyülekezet tagjai szeretettel fogadták új és régi ismerőseiket, és örvendtek, hogy terjed a híre az 1993-tól jól működő kapcsolatnak.

Kirándulásaink, városnézéseink csak szépítették mindazt a programot, amelyet oly nagy figyelemmel és szeretettel szerveztek meg.

Amszterdamban a sétahajózás után egy – a református egyház által működtetett – központot látogattunk meg, ahol hajléktalanok, kábítószerfüggők, alkoholisták rehabilitációja folyik. Itt használtbútor kereskedéssel munkalehetőséget és étkezést próbálnak biztosítani a rászorulóknak.

Vasárnap istentiszteleten vettünk részt, ahol egy egyházi kórus előadásában John Stainer Passió-kantátját hallgattuk meg.

Ezen az estén zenés istentiszteleten vettünk részt.

Programjaink közé tartozott még egy 86 fős, fiatalokból álló kórus próbáján való részvétel, és egy esti – csoportokba osztott – családoknál kialakított beszélgetés. Témáink csoportonként különbözőek voltak. A miénk: – egymás megismerése után – eszmecsere arról, hogy miért oly nehéz a gyermekeket, fiatalokat az egyház mellé állítani. Közös vélemény alakult ki: újítani kell a gyülekezetek szemléletén, elfogadni az ifjúságot és azt nyújtani, amire vágnak. Játékkal, különleges programokkal kell felkelteni a figyelmüket, szeretettel foglalkozni velük, mert erre a legkeve-

sebb a lehetőség a magyar családokban. Az együtt töltött személyes kapcsolat a legfontosabb abban, hogy tovább léphessünk. Persze ehhez rengeteg időre és anyagi feltételre is szükség van, hogy hasonló programokat alakíthassunk ki, mint amit most mintaként megláthattunk, s amit érdemes átvennünk, mert ez ott jól működik.

Március 27-én egy „kreatív csoport” című egész napos foglalkozást hirdettek meg. Különleges gondossággal, odafigyeléssel és remekül szervezett programok között választhattunk. A Hoofdorp-i ARK (bárka) nevű templom előterében történt mindez, ahol erre megfelelő helységek biztosítják a csoportok szétválasztását. Hitvallás „írás”, virágdísz készítés, festészet és meditatív tánc címek jelezték, tényleg kreatív a program. Öregek, fiatalok önfeledten játszva vallottuk meg hitünket, úgyhogy tollat nem is vettünk a kezünkbe. Érdekes volt ily módon hitet vallani, hogy hetilapokból pozitív és negatív képeket vágunk ki, s mielőtt felragasztottuk volna egy fehér meg egy sötét lapra, elmondtuk mit jelent az számunkra.

Egy másfajta hitvallás: a virágdísz készítés. Ugye különös módja ez is a hitvallásnak? Szavak nélkül is beszéltek a kész virágdíszek. Itt a láng, mint szimbólum játszott fő szerepet. A festő csoport is szépet alkotott. Elmondta mindenki, miért is az látható a képen, amit pillanatnyi lelki világa diktált. A meditatív tánc azt hiszem a legalkalmasabb arra, hogy összhangban legyünk, egymásra odafigyeljünk. Ezt a búcsúestén tapasztaltuk meg, amikor 50 ember kézenfogva táncolt a templomban. Az élmény, amelyben akkor részünk volt – leírhatatlan.

Búcsúzóul a lelkész fehér gyertyát adott mindenkinek, amelynek lángját mindenki óvatosan adta át a mellette álló társának. A lelkész pedig így szólt: megfigyeltük-e, hogy amikor átadtuk a lángot, a miénk felére csökkent, sőt majdnem kialudt. Megfigyelte, hogy a kezünket is odatettük, hogy védjük a lángot, melyet átadunk. Szimbólum volt mindvégig a láng is: milyen igaz, hogy mennyire szükség van napjainkban az ilyen apró lángokra, amelyeket közösen éltetve egy nagy lánggá alakíthatunk. Ennek érdekében csiholnunk kell a kis szikrákat, majd lánggra lobbantani, és nagyon vigyázni, hogy soha ki ne aludjanak.

Ezért érdemes volt köztük lenni és megérezni – ha nyelvi nehézségek el is választottak – van egy közös, a szeretet, mellyel bármikor közelíteni lehet egymáshoz.

Így a lángot, melyet kaptunk, visszük tovább, állandóan éltetjük, nem hagyjuk kialudni.

Kiss Tünde

Pestszentlőrinc

A templomkert melletti üres területről visszakapott az egyházközség 11 m. széles és 38 m. hosszú területrészt az önkormányzattól. Ide épül a 120 m² alapterületű lelkészi lakás. Április 30. és május 15. között a hétvégeken hat-tizenkét fős önkéntes munkacsoportok Molnár János gondnokhelyettes vezetésével bekerítették az így kialakult, – befűvesített kertet – az évek óta az Egyeki Tiszatáj Mg. Tsz.-től megvásárolt faragott akácfa léckerítéssel. (Az eddigi kerítés folytatása.)

Tomán Zoltán megajándékozta az egyházközséget egy csodálatosan szép, általa faragott székely gyalogkapuval, amilyen a

templombejáratnál is van. (Ezt annak idején Zágony Sándor faragta.) A kis kaput a gyülekezeti terem bejáratával szemben állították be a kerítésbe. (Értéke több mint 50.000,- Ft.) Így a fronton is, az oldalkerítésen is székely kapun lehet közlekedni. A szállítást Varga Ferenc presbiter közbenjárására Vörös Ferenc igazgató térítésmentesen intézte. A fronton autóbehajtásra alkalmas vaskapu van, amit Molnár János készített – s amire a parókiaépítésnél lesz nagy szükség.

A gyülekezet asszonyai: Balogh Béláné, Bányai Emőke, Tóthné Erdő Mária, Ferencz Judit és Dr. Szabó Melánia,

(Bag) egymást felváltva – főzték az építőknek az ebédet.

A parókia tervét Dr. Lászlóné Szathmáry Zsuzsa készíti. Most ennek felépítése következik.

A fehér falú templom, a faragott kerítés és a két székelykapu a sok Havanna-telepi nagy szürke tömbház között – mint egy járókelő megjegyezte – a Főváros egyik drága gyöngyszeme, látványossága. A munkálatokat megtekintette Bencze Márton püspök úr a hitvesével, és őszinte elismerését fejezte ki az építőknek az áldozatos munkájukért.

Dr. Jakab Jenő

ÉLETÉBŐL

Áldás legyünk egymás számára!

Nagyváradon példát kaptunk az igazi ökumené gyakorlására. A VARADINUM ünnepség (május 7–15.) keretében május 9-én a nagyvárad unitárius templomban Tökés László püspök prédikált. Imát mondtak: a helyi evangélikus lelkész és Boda József unitárius lelkész. Tempfli József katolikus megyés püspök méltatta az összefogást a keresztény hit és magyarságunk érdekében. Szabó Zoltán egyházi főjegyző Kolozsvárról Dávid Ferencre hivatkozott, hisz ő valódi összekötő kapocs a történelmi egyházak között.

A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör 9 fővel képviseltette magát Felhős Szabolcs titkár úr vezetésével. Az ünnepi műsort emelte Néző László atyánkfia Ratkó József: Déva című versének színvonalas előadása.

A Szent László király halálának 900. évfordulóján rendezett nagyvárad ünnepség végső üzenete számunkra az, hogy csak Isten és népünk közösségében találjuk meg jövőnket, s ehhez kitartó és példaadó munkával kell nevelnünk a fiatalságot.

A szabadelvű protestáns kör ünnepi köszöntője Tökés László püspökkel a VANADIUM ünnepségen 1995. május 9-én

Felhívás

A Romániai Unitárius Egyház Dávid Ferenc Egylete július közepén ifjúsági konferenciát rendez Erdélyben Bözödön vagy Szentegyházasfalun. 14–15 éves ifjak jelentkezését várjuk, az úti-költséget az egyház fizeti. Jelentkezni lehet: Bp. V. ker. Nagy I. u. 2–4. (Tel.: 111-2801 de.)

A Zsinati Főtanács dokumentumaiból

Folytatjuk sorozatunkat a múlt év novemberében tartott Zsinati Főtanács anyagaiból. Ezúttal egyházi lapunk, az Unitárius Élet kiadásáról elhangzott jelentést adjuk közre.

„Unitárius Élet”

Egyházunk elméleti folyóirattal vagy hetilappal sajnos nem rendelkezik; egyetlen sajtótermékünk az Unitárius Élet. A korábbi időszakhoz hasonlóan a lap a beszámolási periódusban (1988–1994 között) is rendszeresen megjelent, mégpedig 1993 végéig kéthavonta, 1994. januárjától havonta. A lap terjedelme eddig többnyire 8 oldal volt, – 1995. januártól 12 oldalas. A példányszám szintén alacsony, általában 1000 körül mozgott; – előállítása 1991-ig a MTESZ házi nyomdájában (Boncza Gábor afia gondozásában) 1991. óta a Cerberus Kft. nyomdájában (Schmidt Gábor afia felügyelete alatt) történt, illetve történik.

A lap terjesztését 1993 végéig a Posta (illetve ennek szakosított részlege, a HELIR) végezte; 1994. januárja óta egyházi, azaz saját terjesztés útján kerül az olvasóhoz.

Többszöri változás ment végbe a szerkesztők összetételében is. A ciklus elején, 1988–89-ben dr. Ferencz József állt a lap élén Orbókné Szent-Iványi Ilonával együtt. 1990. januárjától 1992. őszéig egyedül Szent-Iványi Ilona jegyezte a lapot felelős szerkesztőként. 1992. szeptembertől 1993. tavaszáig jeles irodalmár testvérünk, a korán elhalálozott Török Tamás vezette a lapot, mint főszerkesztő a következő munkatársakkal: Bencze Franciska, Gálffy Gábor, Sándor Gy. Mátyás. Elhunytával ismét Orbókné Szent-Iványi Ilona vette vissza a lap irányítását, de sokirányú egyéb elfoglaltsága miatt 1994 nyarán megvált a laptól s így alakult ki – EKT határozat alapján – a mai helyzet, melyet az újság impresszuma tükröz: főszerkesztő Bencze Franciska, szerkesztőbizottsági tagok: Gálffy Gábor, Muszka Ibolya, Kászoni József, Nyitrai Levente, szerk. titkár Sándor Gy. Mátyás.

Szólni kell még a lap hatékonyságáról. Az előfizetők száma az 1988. évi 760-ról 1993-ban a HELIR-terjesztési hiányosságok miatt 470-re csökkent, majd emelkedett, – jelenleg 600 körül van. Minden számból küldünk Erdélybe 100–150 darabot, s egy-két tucatot tiszteletpéldányként is szétesztünk. Mindehhez járul egy szerény mértékű szabadárúsítás, de így is marad remittenda. Ilyen körülmények között – az előállítás és terjesztés költségeire is figyelemmel – a lap anyagi mérlege veszteséges, jöllehet sem a szerkesztők, sem a szerzők honoráriumot nem kapnak.

Tartalmi szempontból az Unitárius Élet igencsak „vegyes” profilt mutat. Egyházi beszámolók és egyházközi hírek mellett teológiai írások, unitárius portrék, olykor irodalmi szemelvények, ifjúsági és gyermekoldal tűnnek fel, de rendszeresen napvilágot látnak külföldi és IARF tudósítások, egyháztörténeti cikkek is. A „vezércikk” általában hitéleti, ünnepi vagy kiemelkedő egyházi esemény témakörben születik.

Összegezve elmondható, hogy a vezetőváltások és egyéb nehézségek ellenére az elmúlt 6 évben sikerült a lap folyamatos megjelenését biztosítani, sőt a terjedelem és gyakoriság tekintetében fejleszteni. A tartalmi és szerkesztési színvonal is javulást mutat.

Ezen az úton tovább haladva, cél a sokrétű olvasói igényeknek a jövőben még jobban megfelelni, s intenzív terjesztői munkával az előfizetők számát a mostaninak kétháromszorosára emelni.

Dr. Lőrincz Ernő

Az Erdély Művészetéért Alapítvány Varga Nándor Lajos emlékkiállítását rendezte a művész születésének 100. évfordulójára. Bemutatásra került a „Magyar Múlt” című 40 darabos történelmi fametszetsorozat, amelyet eddig a nagyközönség nem láthatott. A kiállítás – mellyel párhuzamosan Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában és Marosvásárhelyen is bemutatják az Erdélyben található műveket – László Gyula professzor nyitotta meg. Megtekinthető június 26-ig a Vármegye Galériában. (1052 Budapest, Vármegye utca 11.)

*

Izrael állam megalakulásának 47. évfordulója alkalmából Joel Alon, Izrael nagykövete fogadást adott május 4-én. A fogadáson az egyházi és politikai élet vezetői és több neves személyiség vett részt. Egyházunkat a főszerkesztő képviselte ezen a nevezetes eseményen.

*

A II. világháború befejezésének 50. évfordulója alkalmából Kuncze Gábor belügyminiszter kitüntetésekkel adományozott üdözött megmentéséért. Kitüntetést kapott dr. Zimándy Ervin afia, akinek ezúton gratulációkat fejezzük ki. Egyházunkat Bencze Márton püspök képviselte.

*

A II. világháború befejezésének 50. évfordulója alkalmából május 9-én a Győzelem Napján, a Hősök terén tartott megemlékezésen politikai és történelmi egyházak vezetői koszorúzást tartottak ill. imádkoztak. Egyházunk képviselőjében Bencze Márton püspök mondott imát.

*

A Műszaki Egyetem Filozófiai tanszékén a pedagógus továbbképzés keretén belül évente tartott előadásorozatok sikeres előadója Orbókné Szent-Iványi Ilona püspökhelyettes. Áprilisban „Az unitárius egyház szerepe a magyar történelemben és kultúrában”, májusban „Szepták” címmel hangzottak el az előadások.

Felhívás

A Magyarországi Unitárius Egyház dunafüredi nyaralója májustól ismét üdülőket fogad.

Érdeklődni és jelentkezni lehet Aradi Ferencnél. Tel.: 113-2867 (hétköznap reggel 8–10 között).

(Felhívjuk kedves híveink figyelmét, hogy jó állapotban lévő használt, akár fekete-fehér tévékészüléket szívesen fogadnánk adományként az egyház nyaralójába. A fenti címen kérjük a jelentkezést.)

LÁSZLÓ MÓZES

Mérhetetlen fájdalommal értesült egyházunk László Mózes atyánkfia haláláról, 1995. ápr. 27-én. László Mózes a budapesti egyházközség presbitere volt, egyetemes egyházunk Képviselő Tanácsának tagja, zsinati főtanácsos.

Homoródjánostalváról származott, tanulmányait a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban végezte. 1943-tól katona, majd hadifogoly volt. 1948-tól, mint fővárosi egyetemi hallgató a Högyes Endre utcai unitárius diákotthon lakója volt évekig. Itt kötött egy életre szóló barátságot dr. Benczédi Ferencsel, dr. Jakab Dezsővel, Szőke Károllyal, Barabás Gáborral. Az Unitárius Egyházban születésétől kezdve ott-hon volt.

Világi mérnöki pályáján is szép eredményeket ért el, nagy beruházásokat tervezett, majd egyéni vállalkozóként folytatta munkáját. Komoly szakvéleményével mindig egyházunk segítségére sietett a felújítások, építkezések során.

Szerette az irodalmat, művészetet.

Híveink sokasága, nagyszámú gyászoló gyülekezet mellett kísértük utolsó földi útjára 1995. máj. 5-én, az Óbudai Temetőben Bencze Márton püspök és Orbókné Szent-Iványi Ilona püspökhelyettes szolgálatával. Máj. 5-én du. 6 órakor László Mózes atyánkfia emlékére gyászistentiszteletet tartottunk a Nagy Ignác utcai templomunkban.

A feleség és fia családjának gyászában őszintén osztozunk. Az elhunyt emléke legyen örökké áldott!

ÁRMÁNKÓ DÁVID

A Kolozsvári Unitárius Kollégiumban végzett. Hosszú éveken keresztül a gimnázium legjobb szertornásza, sem előtte, sem utána nem volt ilyen kiváló tornásza az iskolának. Később a Dermata bőrgyárnak vezető beosztású dolgozója, és az Irisz telepen az egyházközség gondnoka volt. A háború vihara elsodorta Kolozsvárról Szombathelyre, ott lakott és onnan ment nyugdíjba. Pestre költözvén az egyházhoz hű maradt, mégpedig a pestszent-lőrinci gyülekezet tagjaként. Szeretettel ragaszkodott haláláig egyházközségéhez. Az aranylakodalma alkalmából is kérte az egyházi áldást.

A kiterjedt család gyászában őszinte szívvel osztozunk.

DR. RÁKÓCZY LÁSZLÓNÉ sz. Gombos Róza gyógyszerész

Unitárius közösségek ismerik a székelykeresztúri Unitárius Főgimnáziumot, ahol tordátfalvi Gombos Sámuel szolgált, református testvéreinknek nem ismeretlen Lukács Ödön nyíregyházi lelkész, tiszántúli esperes neve. E két, önzetlenül tevékenykedő férfi unokája volt a Schweitzer-otthon Rózsika nénije. 1910-ben született Székelykeresztúron. Az első világháborút követően repatriált család Vecsésen, majd Ócsán telepedett le. Gyógyszerészi tevékenységét 80 éves koráig folytatta, kiváló szakmai tudását és felkészültségét, lelkiismer-

etes munkáját gyémántoklevéllel ismerte el a Budapesti Tudományegyetem 1994-ben.

Temetése 1995. április 27-én volt a református egyház szertartása szerint az Új Köztemetőben.

*

Lájer Józsefné
sz. Markovits Lili Zsófia 88 éves
Zsakó Ferenc 83 éves
Kovács Jánosné
sz. Fodor Anna 73 éves
Tresánszky Sándor
68 éves
Balázs György
68 éves
Farczádi Zsolt
80 éves

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek az anyaföld ölében, lelküknek örök üdvösséget, a hátramaradott gyászolóknak pedig vigasztalást.

Régiséget, hagyatékot, bútort, szőnyeget, képeket vásárol:

Wagner Sándor
műtárgykereskedő.

Tel.: 06/30-330-330
06/60-333-333

Lapzárta minden hónap 6-án van. A később beérkezett írásokkal szerkesztőségünk csak a következő hó lapzártáig tud foglalkozni. Kérjük ezt a beküldendő írásoknál figyelembe venni.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős kiadó:
Bencze Márton püspök

Főszerkesztő:
Bencze Franciska

Szerkesztőbizottság:
Gálffy Gábor, Kászoni József,
Muszka Ibolya, Nyitrai Levente

Szerkesztőségi titkár:
Sándor Gy. Mátyás

SZERKESZTŐSÉG CÍME:
V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.
Telefon/fax: 111-2801
Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.
Előfizethető:
egyházi központunkban, a lelkészi irodákban,
vagy egyházi csekken, Unitárius Élet jelligével.
Évi előfizetési díj: 600.- Ft.
Egyes szám ára 50.- Ft.
Megjelenik havonta.
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Index: 25 842

Készült a Cerberus Kft. gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.
Tel.: 132-3511)

Felelős vezető: Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272